

Çalgı Eğitiminde Yararlanılan Müzik Eğitimi Yöntemleri

Methods of Music Education Used in Instrument Education

Nuray ÖZEN

GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara-TÜRKİYE

ÖZET

Müzik eğitimi bireylerin kişilik, sosyal, duygusal ve psikomotor gelişimine katkıda bulunmaktadır. Müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitiminde de bu katkı söz konusudur. Bu çalışmada müzik eğitimcilerinin nitelikleri, çalgı eğitimine ilişkin amaçlar ve çalgı eğitiminde yararlanılan müzik eğitimi yöntemleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Çalgı Eğitimi

ABSTRACT

Music education contributes to personal, social, emotional and psychomotor development of individuals . Instrument education which is another dimension of music education, also makes the same contribution. In this study, properties of music trainers, the purposes related to instrument training and the process of music education used in instrument education are accounted for.

Key Words: Music Education, Instrument Education

1.Giriş

Günümüzde müzik eğitiminin bireylerin kişilik gelişimine ve sosyalleşmesine katkıda bulunduğu gerçeği giderek daha çok kabul görmektedir. Müzik eğitimi insanın yakın çevresi ile müzik yoluyla ilişki kurabilmesini, toplumsallaşmasını, müziği bilinçli olarak üreten ve tüketen bir birey olmasını sağlar. “Müzik eğitimi yaparken öğretmenler müzik eğitiminin kişilik gelişimi, sosyal gelişim ve duygusal gelişim üzerindeki etkilerini değerlendirmektedirler” (Çilden, 2001, 31). Müzik öğretim tekniklerinin öğrenilmesi ve alan uygulamalarıyla yetişen müzik eğitimcileri, öğrencilerin bilişsel, duysal ve devinişsel alanlardaki gelişmelerini sağlayan uygulayıcılardır (Dündar, 2003, 57).

2. Müzik Eğitimcilerinin Nitelikleri

Bütün müzik eğitimcilerinde bulunması gereken nitelikler “kişisel”, ”müziksel” ve “mesleksi” olmak üzere üç başlık altında incelenebilir:

2.1. Kişisel Nitelikler

Müzik eğitimcileri;

- Çevresindeki insanları özendirmelidir.
- Çevresindeki insanların diğer alanlara ilişkin ilgilerini öğrenmelidir.
- Bireyler ve toplumla ilgili olmalıdır.
- Diğer bilim dalları ve güzel sanatlarla ilgili olmalıdır.
- Yeni düşünceleri tanımalı ve değerlendirebilmelidir.

2.2. Müziksel Nitelikler

Müzik eğitimcileri;

- Müziksel bilgi ve teknik yeterliliğe sahip olmalıdır.
- Çalgı çalabilmeli ve çalgıyla eşlik yapabilmelidir.
- Şarkı söyleyebilmelidir.
- Orkestra ve koro yönetimini bilmelidir.
- Yaratma gücünü kullanabilmelidir.
- Müziksel yorum gücüne sahip olmalıdır.
- Öğrettiği müziklerin öğelerini anlatabilmeli ve doğaçlama yapabilmelidir.
- Müzik türlerine ilişkin bilgi sahibi olmalıdır.

2.3. Mesleksel Nitelikler

Müzik eğitimcileri;

- _ Öğretmenliğin gerektirdiği rolü benimsemelidir.
- Müzik eğitiminin amaçlarını bilmeli ve çağdaş eğitim sürecinde müzik eğitiminin önemini değerlendirebilmelidir.
- Müzik öğretimi ile ilgili kavramları ve genel izlenimleri en geniş biçimleriyle bilmeli ve anlatabilmelidir.
- Öğrencilerinin müzikle ilgili etkinliklerini denetleyebilmeli ve değerlendirebilmelidir.
- Okul düzeyindeki etkinlikler için belli bir repertuvar düzenleyebil-melidir.
- Öğrencilerinin öğrenmeye ilişkin sorunlarını çözmek ve repertuvar hazırlamak amacıyla çeşitli kaynaklara başvurabilmelidir.
- Müzikteki yeniliklerden haberdar olmalı ve bu yenilikler hakkında tartışabilmelidir.

Tüm bu niteliklere sahip olan müzik eğitimcileri ideal öğretmen olarak değerlendirilebilir.

3. Çalgı Eğitimine İlişkin Amaçlar

Müzik eğitiminin boyutlarından biri olan çalgı eğitimine ilişkin amaçlar öğretmen açısından aşağıdaki biçimiyle sıralanabilir:

- _ Çalgı sevgisini kazandırabilmek,
- Özenen müzik eğitimine uzanmak,
- Meslekî müzik eğitimine yönlendirmek,
- Çalgı eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkilerini araştırmak,
- Çalgıların çalınma tekniklerine ilişkin bilgi aktarmak,
- Çalgı öğretimini kolaylaştırıcı ve aşama kaydetmeyi sağlayıcı yöntemler geliştirmek.

- Çalgı eğitiminde çalgı terimlerinin öğrenilmesi ve çalgı çalmada gereken tekniklerin kavranması bilişsel alanı,
- Çalgının sevilmesi, çalmaya ilişkin disiplinli çalışmaya yönelik bir tutum geliştirilmesi ve çalgı çalmaya yaşantıda yer verilmesi duyuşsal alanı,
- Çalgı çalmada iki elin eş güdümünün sağlanması, çalgı çalmada karşılaşılan problemleri çözmeye yönelik davranışların kazanılması ise devinişsel alanı kapsamaktadır.

“Çalgı eğitimi yoluyla öğrenci, yeteneğini geliştirecek, müzikle ilgili bilgilerini zenginleştirecek ve müzik beğenisini yüksek bir düzeye çıkarmaya çalışacaktır” (Tanrıverdi, 1997, 8). Çalgı eğitimi programlı, düzenli ve amaçlıdır. Bu alanda öğrencilerin başarısını etkileyen faktörler aşağıdaki biçimde incelenebilir:

4. Öğrencinin Başarısını Etkileyen Faktörler;

- Çalgı çalmaya istekli olmak,
- Çalgıyı tanımak ve sevmek,
- Zamanı iyi kullanılmak, verilen ödevleri düzenli ve gerektiği biçimde çalışmak,
- Öğretmeniyle iyi iletişim kurmaktır.

5. Çalgı Eğitiminde Kullanılan Yöntemler

Müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitimi sayesinde öğrencilerin müzik bilgileri artırılmakta ve çalgı çalma yoluyla müzik yapmaları hedeflenmektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için geliştirilmiş ve tüm dünyada geçerlilikleri kanıtlanmış olan öğretim yöntemleri vardır. Suziki. Orff, Kodaly. Carabo-Cone ve Dalcroze yöntemleri en sıklıkla kullanılan yöntemlerdir.

Bu yöntemler daha çok erken yaşta müzik eğitimine başlamakla ilgilidir. Çocukların ritm duygularının ölçülmesine yönelik yapılan deneysel bir çalışmaya göre (Dündar, 2003) müzik hafızasının da okul öncesi dönemde güçlü olduğu sonucuna varılmıştır.

Günümüzde müzik eğitimine başlangıçta kullanılan bu yöntemler sayesinde çocuklar çalgı çalmayı öğrenmeye hazır duruma getirilebilmektedir. Bu yöntemler aynı zamanda çalgı eğitiminde de kullanılabilen yöntemlerdir. Sözü edilen bu yöntemler genel kapsamlarıyla aşağıdaki biçimde incelenebilir.

5.1. Suzuki Yöntemi

Çalgı öğretiminde benimsenmiş bir yöntem olan Suzuki yöntemi Japonya'da Schinicki Suzuki tarafından keman için geliştirilmiş bir eğitim sistemidir. Bu yöntemle çocuğun doğuştan itibaren müzik dinlenmesi sağlanmakta, böylece kulağı eğitilmektedir. Müzik dinleyerek büyüyen çocuk çalgı çalmaya başladığında birçok kavramı zaten bilir durumdadır. Bu yöntem yinelemeye ve öykünmeye dayalıdır. Bu sisteme göre çocuk haftalık dersinin dışında ve diğer uğraşlarının yanı sıra hergün annesinin gözetiminde o hafta çalacağı parçayı kasetten dinler, kasetten dinlediği parçayı çalar ya da çalışır. Suzuki yöntemiyle aynı yaş grubundan binlerce çocuk aynı parçayı birlikte kusursuz çalabilecek duruma getirilmektedir (Ali, 1987, 110). Bu yöntem kullanılarak eğitilen bir çocuk hiç bilmemesine rağmen çalgıyı kulaktan ezbere çalabilmektedir. Suzuki bu yöntemi küçük çocukların dili büyük bir ustalıklarla öğrenmelerinden yola çıkıp, müzik dalına uyarlayarak ortaya çıkarmıştır. Çalgı öğrenimine erken yaşta başlamanın kolaylıklarını vurgulayan bu yöntemle eğitim veren kurumlar hâlen Japonya, İngiltere, Almanya ve Amerika'da bulunmaktadır. Eğitim öğretmen ve ailenin özellikle annenin etkileşimiyle sürdürülmektedir (Çimen, 1995, 23).

5.2. Orff Yöntemi

Alman besteci Carl Orff (1895-1982) tarafından geliştirilen bu yöntemde çocuğun ritim duygusunun ve yaratıcılığının geliştirilmesi amaçlanır. Ezgili-ezgisiz vurmali çalgılar olan Orff çalgıları dört-beş yaş çocuğunun çalabileceği bir çalma kolaylığına sahiptir. Bu nedenle okul öncesinde Orff çalgıları en çok tercih edilen ve kullanılan çalgılardır. Orff yöntemiyle yapılan eğitimde grubun çok kalabalık olmaması kontrol açısından gereklidir. Genellikle sekiz-on iki öğrenciyle sınırlı tutulan çalışmalar okulda öğretmenin gözetiminde sürdürülür. Çocuğun ayrıca çalışması gerekmemektedir (Tufan, 1995, 36).

5.3. Kodaly Yöntemi

Macar besteci ve eğitimci Zoltan Kodaly (1882-1967)'nin hazırladığı bu yöneme göre, çocuğun müzik eğitiminin doğuştan itibaren başlaması esastır. İki-üç yaşlarındaki çocukların temel müzik kavramlarını şarkı söyleme, dans etme, değişik biçimlerde el çarpma ve oyunlar yoluyla kazandıkları bilgi ve beceriler, daha çok kulak eğitimi ve şarkı söylemeyle ilgilidir. Kodaly prensiplerinin merkezinde çocuğun kendi ülkesinin folk müziği ile şarkı söylemeyi öğrenmesi vardır. Bir sesin algılanmasından, duyulan notanın veya aralığın yazılmasına kadar uzanan bu yöntemde, el işaretleri ve nota isimlerinden oluşan heceler kullanılır. Aynı zamanda enstrüman öncesi hazırlık eğitimi niteliği taşıyan bu yöntemde öğretmen ve aile iş birliği önem taşımaktadır (Tufan, 1995, 36).

5.4. Carabo-Cone Yöntemi

Madaline Carabo-Cone tarafından geliştirilen bu yöntem, okul öncesindeki çocuklara müzik terimlerinin somut ve görünür biçimde kavratılması gerçeğine dayanır. İsviçreli psikolog Jean Piaget (1896-1980)'nin gözlemlerinden yola çıkılarak hazırlanan bu yöntemde, çocuklar öğretilen konuların bir parçası hâline getirilerek müzik çalışmalarını sürdürürler. Örneğin Do Majör akorunu seslendirmek için bir çocuk do, diğer çocuk mi ve diğeri de sol notasını söyler. Bu yöneme göre çocuklar bir dizi oyunla müziği yaşayarak öğrenmektedirler (Tufan, 1995, 36).

5.5. Dalcroze Yöntemi

İsviçreli besteci ve armoni öğretmeni Emile Jaques Dalcroze (1865-1950)'un geliştirdiği bu yöntemin amacı, çocuğun müziksel işitme yeteneğini, ritim duygusunu ve yaratıcılığını oyunlar ve ritmik jimnastikle geliştirmektir. Dalcroze yönteminin temelinde aktif dinleme ve fiziksel tepki verme vardır (Dündar, 203, 2).

Yöntem bir yandan çocuğun kendisine olan güven duygusunu güçlendirmekte, bir yandan da uyumlu olma özelliğini kazandırmaktadır. Dalcroze yöntemi her yaştaki çocuklar için uygundur (Tufan, 1995, 36).

Bu yöntemlerin dışında müzik eğitiminde ve çalgı eğitiminde yeni yöntemler geliştirilmektedir. İngiltere ve İrlanda'da geliştirilen Colourstrings yöntemi, Kodaly yönteminden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu yöntem çalgı eğitimi öncesinde çocukların kulağını geliştirmek ve el işaretleri kullanarak notaların birbiriyle ilişkisini kavramak yönünden Kodaly yöntemine benzemektedir. "Çocuklar, müziğin temel prensiplerini öğrendikten sonra, keman, viyolonsel, piyano ve gitar eğitimi almaktadırlar" (Heslop 1995, 12).

6. Sonuç

Sözü edilen tüm yöntemlerde ortak amaç, öğrencilere çalgı eğitimi öncesinde ve çalgı eğitimi sırasında müziksel bilgi ve beceri kazandırmanın hedeflenmesidir. Bir diğer ortak nokta ise, erken yaşta müzik eğitimine başlayan çocuklara yönelik olmasıdır. Müziğe yetenekli ve istekli bireylere bu yöntemlerle gelecekte yapacakları çalışmalarını için sağlam bir birikim kazandırılmaktadır.

Kaynaklar

- Ali, F. (1987). *Müzik ve Müziğimizin Sorunları*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. **21**, (1), 1-8.
- Çimen, G. (1995). Piyano Başlangıç Metotlarına Genel Bakış, *Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi*. 16. Trabzon: Selva Yayıncılık.
- Dündar, M. (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Alanda Eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. **23**, (1), 59-67.
- Heslop, C. (1995). *Primary Colours. Müzik Teacher (March)*, London.
- Tanrıverdi, A. (1997). Güzel Sanatlar Liselerinin Müzik Bölümlerinde Uygulanan Çalgı Eğitimi ve Viyolanın Çalgı Eğitimi İçerisindeki Yeri. *Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi*. 16. Trabzon: Selva Yayıncılık.
- Tufan, S. (1997). 4-8 Yaş Grubu Öğrencilerinin Müzik ve Piyano Eğitimi. *Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi*. 16. Trabzon: Selva Yayıncılık.